

F O A I A

pentru

MINTE, AMINA SI LITERATURA.

Nr. 21.

MERCURIU, 2. IUNIU

1854.

ВІАЦА ЕПІСКОПОВЛЯ ВОЛКАН.

Двпът тоартеа лві Ігнатіе Дарабант, дп ап. 1806 25. Октомвріе, се денсміде Епіскопії Diechezei Opadiei таре Самвіль Волкан. Елж се пъскв дп Блажів дп ап. 1758, комітателій Белградовлі, (Албакароліна) де жос, din пърінді четъщені пъзгарі, пічі аша авзді, пічі аша стрълачіді, кът съ се фі пътв зіче, къ дъпшій ар фі повілітат не ачест фіз ал лор, сав сеі фі пътв да ажторів de спесе пептв таі въпа лві дпнайларе ші крешчере. Пърінді карі аз стътв дп опоре дпнайлата кончетъщепілор сеі, ші de оmenіе: декътв се цоате по дреитв діче къткъ дъпсва въ хърпічія ші съргвінда са ші въ алте пептврате віртвді че ле поседеа сав повілітат не cine, фатілія, та ші падівnea. Кътче сав апроніат de апії прічеперей, аколо дп локбл папітереі сале, дп ачел квіт алв твссолор романе, de вънде таілді върваді стрълачіді ші віртвомі аз ешіт дп Ромъніе, ші аз лвініат ші лвініеъ пъпъ астзі тоатъ падівnea ромъніеаскъ, аз дпчепът а дмвла ла скоалъ, ші а се денрінде въ дпвездътвріле челе фолосітоаре, дптрв каре фі въ аша дескілітъ шерцері дпнайлі, ші атъта спорів не кът дп дпвъдетврь, аша ші дп пъраввріле челе въне, кът въ пътві пе складарії сеі іаз дптрв. вът, чі ші профессорілор сеі аз фост фортеплекѣтв ші, не кът дъпсва вътвітві орі дп віацъ спвnea, ера вънорі дпненінат а се диспвта въ чеі таі дпнайліт дп штіппде; атвні сав зіс деспре dencsva: Ачеста ва фі къндва спре тареа фрѣтседъ, ші опореа падівnea ші патріеі сале. Міждохія лві старе, авздін татъ вітрег, дп сілія ші ровота домпескъ а о дпнілі въ лвірві тъпілор сале. — Аша кълд одатъ ера дп таі палтале классе, тергънд акаєш, вітрегвіл сев лав пътват въ коаса 'п ровотъ, вънде дптрвпд ші елж дп дпнайлі шірѣ алв косашілор, саръ порочіреа лві вені дерегъторівлій domnecks въл

Епіскоповлі din Блаж ші къвтънд песте косаші, везж не ачест тъпер золіндссе дптре чеіаладі ровоташі къ въ шті косж, терсе ла дъпсва, дп юптревъ, чіпе есте? Двпъч'ї спвсе тъпърві, zice: Тв въ шті косж. — Ме воій, дпнъца ез фі рес. пъпсва. — Кът ешті класіфікат дптревъ дерегеторів? — Eminent респвпсь. Атвні Diperetorів дпчепъ а ворві латіпеште въ дъпсва, ші літва лві квргънд не классіка лътініе, ді zice: пъпе тв фівле коаса ачеса жос, къ пві de tine. — Че воі фаче респвпсе тіперві, къ чіпе ва дпнліні ровота Вітрегвіл тев, къ ез въд нъ де твлтв орі ліп-сеск ші дела прелещері пептв ровотъ? — Двте фътві тев, къ ез, ка Вітрегвіл съ въ те поатъ тъна, тоатъ ровота апвлі ачествіа і о іерт, ші та та дп ла Драгош Епіскопії Оръзеї таре, къ аною е діпсъ de аша тіперві, ші дптрв дп теология, къ те веі ферічі. (Бпв стрълів въ фъчеа ачеста.)

Ачестъ тъпгъюасъ ресолвчівне дквнів тъпърві ла Вітрегвіл сев, се рзгъ съі факъ оарече спесе съ поатъ трече ла Opadia-таре, ші аша дп апвлі 1778 (adscă fiind de впв фъкъторів de віне алв лві, не каре дъпсва пъпъ ла тоарте лав квческіт ка пе вп пърітв ал съв, adică de вреднікъл de етервъ теторіе капопікші Препосітв ачестеї diecheses Георгіе Фаркаш,) сав прітіт дп пътврд клервілі челві тъпър алв ачелей Diecheses, дпнъ ачеса дп Akademia оръданъ дп кврцеріа впві апв, de аічі въ дпвіоіреа таі марілорв сеі ла Seminariad din Biena „la Santa Barbara“ пітіт, аз дпвездат дп алт ап дпнеплін штіпцеле філософічешті, tot въ дескілітъ дпнайларе ші дп пъравврі ші дп шгінде. Tot дп ачел seminarii ла Santa Barbara дп Biena аз дпвездат дп кврцеріа de патрв апі тоате штіпцеле теолоцічешті, ші не лъпгъ ачестеа въ дескілітъ діліціпдъ, ші літва цер-шапъ, фрѣтсекъ ші італіенеаскъ каре ле ворвіа деплів аша кът din тоате локзріе вънде аз дпв-

дат, не квтъ жи партеа штипцелор, аша ші жи партеа торалітьш, а довъндітъ къ дескілінъ лајдъ testimonie. Жи ачест тод, каре тутвор поате фі de ессеiplъ, din конілъріе пъпъ ла алъ 24 алъ віедеі сале, саз тотъ denprinc ачест върват каре ре ші къ пъте житре ро тъпі de маре. — Длтръ штипцеле челе фолосітоаре ші торала са пъртаре сагътіт пе скжпе, ка квтъ жппаітте ар фі превъзьт къ аре пацівnea роташ ліпсъ de дънсъл ші форміазъ кътъръ ел претенсіоні пептвъ десволтареа лајтіпреі сале, саквлатіват спре статвъ спре каре се determinace, спре каре сімдіа кіетареа фіреасъ, адекъ спре статвъ Преодіеі, аша, кът тоці корівалії ліі, пъ се'ndoіea къ дънд елъ атътета спедіmine фртмоасе пъ вор фі жппалте градбрі дела патріе ші пріпідіе гътіте пептвъ елъ.

Денпъ че актъ пъ фортвнат профектъ ші plins d' штипцле зелъ, din віпбра ръвепіреі штипцелор, шіз алес ші ш'з довоңдіт ачест стат сфиндіт ші грэз, къ тоатъ сіргіндіа ші demnіtatea саз сіліт ал прімі спре ессеiplъ алтора, спре лајдіреа крдиндеі, ші жіфртседареа соціетедеі отенепіті, къ мареа жndestvlarе а копчерпенцілор. Пела апз 1784 жіторкъндіссе ла діечесъ дела ачел семінаръ фі сфиндітъ de Епіскопъл de атвпчі ал ачестеі Diechesе Moise Dрагошъ, де преот, ші пъс Diacon бесерічіі катедрале. — Жісь авіа а пъртат ачестъ дерегъторіе жжтътате апз, пъ трзп-зеторіз ші къносътіріз бомпілор демпі ші жів-ведаді, жіппълдатвъ жіперат Іосіф ал Плеа, къносъндіа жікъ din семінаръ din Bienna дела санта Барвара, где пъ о датъ а ворбіт къ дънсъл спре мірапеа клервлі оръдан ші tot клервлі квт латін din тоатъ Monархia, фі кіетат ші пътіт de ствдіорзт префект жи сас пътітса Seminariз, din Bienna, спре жідеміш іаръш спре тіпцле ші спре глорія Ромъпілор.

Ші аша пофінд віпеле пълік, ші таі мареле фолос комзп, ші глорія пацівней романе, маі сас лајдатвъ върват, ліncindіsсе de фінда ліі de фадъ Епіскопъл Dрагошъ, каре пъ вікврос се dec-пърдіа de ел, жи тріmіce пе тіпврз, денпъ пофта жіператвълі, пе каре къ ачестеа квінте demne віїторімеі de жісемнре лајд петрекъt din diechezъ, „Азът се дзче din тіжлокъл вострв фло-реа Diechesеі, маі къ лајвръті лъсъндіа афаръ din cinga Diechezеі сале. Че къ дрептвъ аз зіс еспер-твъ жи віадъ Епіскоп, къ пъптаі штипцла, въп-дедеі, отені ші хърпічіа ліі, дар ші форма тра-пілі, пітерпікъл ші плекатвъ топ азз квъп-

твълі, жи скврт тімп жи фъквръ флоареа ші фртмседа клервлі діечезан.

Денпъ терцереа ліі ла Bienna жи віпъ апз се тэтъ ачел семінарій вестіт. Жи каре саз крескѣт атъді върваці demпілі соліz de ріz греческ, пе карій віїторізл севкілор ніі ва віта. Din Bienna вені жи апз 1785, ла Агріа, зnde се оквпъ къ кле-ріції, актъ ші таціарі, тот ка префектъ ствдійлор. — Денпъ ачеха іаръ се тэтъ ачел цеперал Семіна-різ, жи Леополе (Летверг) жи Галідіа, зnde Са-твіл Взлакан саз пътіт актъ de Вічеректор Се-шінапірізлі цеперал, жи каре din тот Імпірізл се трітетеа таі капачеле жіндівіде еклесіастіч. Аічі жи скврт тімп аз жівъдат denplіn ші лімса по-лобъ, зnde лесне се ведеа, квткъ пекът таі жі-пнайте маре сперапцъ аз фост жи хърпічіа ліі аша ші денпъ ачеха п'з жічетаг а се перфекціона пеовосітъ пріп чеіреа кърцілор фолосітоаре жи ді-версе літві. Пріп конверсьчіеа къ чеі таі квілді ші інтеліценці върваці, карій ераз жи ачелеа inc-тітте, а жіппліт грелеле сале даторіш, ші а реєпвпс аштептвріе пъвліч. Жи скврт тімп, жи апз 1788, каре пътіт алъ патрале азз прео-діеі сале, пептвъ хърпічіа ші demпітгъціе ліі, жікъ на тъпъ преот, фі алес de капопік кате дралеі оръдане. Жісь тотвъ пептвъ дестерітатеа ші апікавілітатеа че о авеа, пъ фі лъсат de а-коло піці ка капопік съ 60 жігіаркъ ла Diechesа са, пъпъ къндіа апз 1792, адекъ денпъ че 7 ani ар фі фост жідрептвъторіз клервлі din ачел це-перал семінаріз, а жічетат къ тотвъ ачел семінаріз.

Атвпчі се режітоаре ла Diechesъ, жісь піч денпъ че са жіторс ла Diechesъ, ка ла підціль odinъ, п'а ресас фъръ дескілітъ тиі треа denprin-depe; пептвъ къ денпъ doi ani, а фост алес de Bi-каріз цеперал алъ Епіскопъл de атвпчі Ignatіe Даравант, каре дерегъторіе іаръш къ маре фіде-літате ші зелъ а пъртато, чеа таі маре айвратеу-арътвъл пъпъ жи апз 1805, адекъ пътіт ла тоар-теа Епіскопъл Даравант.

Ачестъ върват роман жи тітвъл капопікатвълі се din Opadіa шаре, de ші авеа підціль капопікаль алгаріе de 700 ф. вілтіталі, аз штіт економіз, ка пъкът економіз din Ardeal, астфел, кът жігре тоді капопікі ел ера таі авзт, аматор de осцеу de карі каса ліі ера тогдесна піпъ шіла тоарте, амікавіл ші къ содіаль конверсьчіе тутв-роп пъкътъ; піме дела дънсъл п'а ёшіт петьнгъ-еат, жи тоатъ віада ліі ачеста жи ера сімволы: Мъі, дақъ пъ подіажста пе чіпекк кътіжілбече

матеріале дъї отважі пъкъжіг дпкаі кв-
въпт въп. — De unde cap desfache adacîs ротъпеск: **D**ъ Doamne кві ai mai dat, къ deї da кві nai
mai dat, с'а тира че ла афлат. Че кв дъпсва
с'а ші реаліsat. — Че се пътеа преведеа ші допi
despre вп върват ші преот, каре аша тарі, треле,
ші фолосітоаре дерегъторій а партат, спре каре
ел са фост гътіт, de кътка съ фіе вртъторій дп скав-
нзл епіскопеск алз ачестеї Diechesе, каре ла апвл
1806, кв дензміреа пріп вредпівзл de eterна ме-
моріе **М**іпперат Франдіск I., дпнъ пофта ші че-
ререа маї de комвн а клервзл ші довъндіt, ші
дп апвл 1807 са ші сфіндіt дп Блаж, дп локвз
паштерії сале, de немвріорівзл Епіскоп Ioan Bo-
ші апа, (дпкъ ка Вікаріз Фъкънд маї твлте еса
кврсівні пріп Diechezъ, впіс ші комвпітате
Dіжер), алз дпчепвт deачі а фаче маї твлте
вісітъзві канопіче ші dece, а організа віне клервз,
а дештента попорвз, кв кввътърі бесерічешті,
че дп тоате сървъторіле тарі алз Фъкътъ пъпъ ла
тоарте. Ewindz пріп парохій предіка, ші аша
довънді дпкът, кънд се Фъкъ Епіскоп, афънд
дпкъ піч 40 de парохій, dencsва а впіт кв Бесеріка
Pomei 48 de комвпітъді Фъкъндші шіе Diechesе.

Дп апвл 1824 десвіпндвсе дела Diechesе
Мзпкачівлі дпкъ 72 de парохій, ші адъндс-
ачестеї Diechezъ, ісемаї дптвадірь оффіcioазеле лт-
крърі, каре totzші въввосът ле партъ. — **Д**п
дпчепвтъл Епікопії сале, дп апвл 1810, гътъ
grandioада бесерікъ катедраль, ка Епіскоп пътам
de 5 anі. — Edіфікъ дп тімпзл Епікопатъл
сез, 9 бесерічі de пеатръ, тарі ші фрътоасе, дп
Холод, дп Петрапі, дп Беіш, дп Гізен, ші ачес-
теї дп Dominія съз; афаръ din Dominія дп А.
можд, дп Спінши, дп Берш, дп Іезвін ші кв
ашторівзл кътъріт ішперіале ачаста din вртъ.
Дп Лета таре твлт колвкъ кв Dominія локал
дела гътіреа ачестеїа дпсъ дп ръпі тортез. Фъкъ
натръ касе de пътъръ пептръ сколі комвпалае, дп
Бородз таре, дп Фъжерпік, дп Opadie таре, дп
Беіш. А edіфікат 20 de касе парохіале din фъп-
dament de ноз: ші алжетат асе репара 9. de ноз
а Beіshvzл, 2. а Петрапілор, а 3. а Гелапілор,
4. а Шопкоівшвзл, 5. а Білаквзл, 6. а Пресъчел,
а 7. а Негрвзл, а 8. Фізівшвзл, 9. а Івъпшвзл,
10. а Холодвзл а 11. а Рогозвзл, 12. а Дръго-
степілор, 13. а Вінтерілор, 14. а вшевзл 15. а Ве-
ртешвзл. 10 а Сантъвзл, а 17 а Копъчелвзл unde
Фъкънда преотеасъ, каре комвпітате маї тързі
трекъ на пеаніре. 18. а Галші, 19. а Kizdiei. 20 а

Діжервзл. — Репъръ 21. кв ашторівзл дпнпалтіе къ-
тері de ноз a Iezvіnвzл. 22. а Dedei. 23. Кіоваг-
24. Фецерпік, 25. Съптузар, 26. Капеланія Оръ-
данъ de ноз, кътпърънд каса пе сама еї. 27 Ера-
don 28. Багамер. 29. Шішколт. — Кътпъръ дела
Песта grандioаселе кампане (клопоте) дп тврзл
бесерічі катедрале дп апв 1826 каре пріп фаталвзл
Фок дела 1836 съ контопі дп зна тассъ, іаръ дп
апвл 1837 кв твлте ші de флорені ле реставръ,
ші ачестеа пъпъ астъкі ресвпъ гloria немвріого-
рітіе ачествзл Епіскоп, ші провоакъ пе чеі че ле
аудѣ, кв свспіn din свфлет а zice; Дзпнезев съл
дързіасъ, дптръ дпнперъціа чеа череасъ!!

Ачест Епіскоп Роман а фост ачела, каре пъ-
пнпдссе дп кореспондіцъ из пріпчині Церілор
романепті пептръ лтпіпареа романілор; твлці
цігантічі паші а Фъкътъ дптръ дпнпітареа паді-
палітъді, кът аратъ скрісоріле че ле аре Еівіот-
ека Епікопаль, пріп сввскрісъ реєстрате. —
Ачест Епіскоп роман аз лтвкрат зелос ла дпнпата
domnitoаре кврте, кв коънцеленереа капілор ро-
мані, de довънді Dekrete дела дпнпалтеле локврі,
ка дп Diechezъ аръданъ кврат романъ, се фіе ре-
пектаці романі de a пвтэ авé пе віторіз Епіскопі
Romani. — Ачеста а алжетат дпнпітареа маї твл-
тор тіпері дештепді романі дп штіпце Фъръ de
а се шті дп пвблік, кът дпнъ тоартеа лт, твлці
кв опрі лтвкрате пептръ фескіреа віеде лт аз ші
аттестат Челе маї твлте кърді романе, кв а
лт спесе eas dat la tіparі; апвте Dікдіонарізл рома-
ні, ші de канопікъ Корнелі Ioan пъпъ лалітера I.
ка дела Ревізор дп Бада лтвкратъ. На рекзрс ла
дъпсва екрігоріз, літераторъ роман, съ пвз фі
ажетат, съ пвз фі стиматъ ші предвітъ.

(Ва брта.)

ІНЕЛДЛД МОНТЕНІТЪ.

Бо татъ гжрв de вътъръпеде,
Кв твлте капре, ва ші оі креде,

Не лтпгъ каре пъштеа ші каі

Мал твлці, шіп конг totъ гръб, ші твлціаіб;
Dap къці ші вапі нептмераді

Дплайде ші дміртвт даді!

Тоте ачевре фін хотърісе,

Дптре треі фін чеі іввісе,

Дпнінте de a са торте

Фъкъндші парте дреантъ борте.

Пропвзл вапі за дпнпінітъ

Прекът дрептъ с'аѣ къвенітъ.
 Ръмасе докъ де'тпърдітъ
     Би скъпъ інелъ ші предвітъ.
 Отържреа фз дндатъ,
     Ка чељ таї къ таре фаптъ,
 Съл iaе de съвеніре,
     Сълъ ѹпъ de тоштеніре.
     ънд ла треј лвпі се аратъ
     Тоді треј фій къ кътѣ о фаптъ.
 Чел таї таре зіче: „Mie
     Mi се каде ачea-аввдіе,
 Къчі віарѣ ез лам терітатъ
     Къ таре предъ къшпъратъ
 Би вън стрыін ам пъстратъ
     Ші 'наної еаръ л'ам dat!
 Сиене-мі нз с' demnъ ез de елъ?
     Ла деңетъ съ-ам скъпъ інел.“
 „Нз фібле, къ-аї фъвѣтъ
     Че ка кримтін с'аѣ къзтъ,
 Респунсе татъ ші чіне
     Нз фаче аша дъпъ ршіне;
 Оменбъсъ-а фі фіппъ
     Чер-а поастръ datoringъ;
 Е вънъ фапта, і фръстоасть,
     Дар нз і побіль ш' інітоаесь.“
 Ад доілеа еши 'найте:
     „Дъ-мі-а шіе вън пърілте“
 Zice, „къ пре вън прын din таре
     Че ера къфандат таре,
 Л'ам скънат, ші афаръ скос
     Ші de апъ тот л'ам еторе
 Аша кът е дп віадъ,
     Ші-астъзі съпътос ла тадъ,
 Деспре че сатъ ворвеште,
     Ші верчіне-адевереште“
 Ба пічі астъзі, пічі тънє
     Дїл воів da, к'аста ші вън къпъ
 Фаче. Отела съ нз скоять
     Пе отъ че съв апъ 'ппоатъ?“
 Чел din врънъ зісé: „татъ“

Еагъ фаптъ таре, ѡагъ
     Ат арътат ла ал төв
 Двъшман, мергънд еў тереў
     Кътъ локъ ѹнде дърміа
 De-oї de парте c'odixnia
     Мп тарцінеа ағандеи гропі,
 Кънд віада-ї пічі дої стропі
     Н'ажвпцеа, de'a джпнпцеам,
 Пе пепретенъ 'л фръпцеам,
     Трезітълам, л'ам скълатъ
 Ші дп есъ л'ам ръдікатъ.“
     О! стрігъ тата кървітъ,
 Че нз тънка пічі къ знатъ:
     „Ал тъѣ е ачест інел,
 De ел ешті demnъ eintgrrel;
     Къ пічорълъ п'аї довітъ
 Ші двшманъл, че сдроітъ
     Къ'н адънкъ de елъ піка,
 Маї тълат пънє нз тънка,
     Чі віада І-аї ертатъ,
 Повъдзіт de вън сватъ.“

Dr. III.

INIMEI

Zic! інітъ: къ сбртеау че віне;
     Аппя ест de doіs, de десператъ;
 Н'а ирокреа дълче пептръ тіне,
     Къчі дестінла тóртеа ѹла гътатъ;
 Релеле дп ел че с'ор джчепе,
     Zic!: претине, въ вор се те крепе!?

Inітъ, о! дпаної кліпесче . . .
     Нз везі вълза чел джтвпекатъ
 Екъ ръвдърі, пъдіре кът те 'пвесче?
     Ші тв totgші докъ п'аїві крепатъ!
 Н'емаї тімпла тѣ а крена пре тіне,
     Саз ферѣ рече de тънє стрыіне!“

I. P.